

Wat zijn de attitudes van naasten en begeleiders ten opzichte van seksualiteit van mensen met een verstandelijke beperking?

Er is nog veel onduidelijk over hoe gezonde seksualiteit van mensen met een verstandelijke beperking bevorderd kan worden. De attitudes van naasten en begeleiders ten opzichte van de seksualiteit van mensen met een verstandelijke beperking zijn van invloed op de ondersteuning die zij bieden op het gebied van gezonde seksualiteit. De Academische Werkplaats Leven met een verstandelijke beperking (AWVB) voerde een literatuurstudie uit om meer inzicht te krijgen in de attitudes van naasten en begeleiders.

Over het onderzoek

Op basis van een systematische zoekopdracht naar de attitudes van naasten en begeleiders ten opzichte van seksualiteit van mensen met een verstandelijke beperking en de ondersteuning en voorlichting daarvan, werden de bevindingen van 31 wetenschappelijke artikelen geanalyseerd. De zoekopdracht bestond uit de volgende termen:

- *Naasten en begeleiders van mensen met een verstandelijke beperking*
- *Seksualiteit van mensen met een verstandelijke beperking*
- *Attitudes*

Resultaten

De attitudes van naasten en begeleiders ten opzichte van de seksualiteit van mensen met een verstandelijke beperking en hun attitudes ten opzichte van seksuele voorlichting en ondersteuning zijn onder te verdelen in verschillende thema's.

Attitudes ten opzichte van seksualiteit van mensen met een verstandelijke beperking

SEKSUELE RECHTEN

De meeste naasten en begeleiders erkennen de seksuele rechten van mensen met een verstandelijke beperking. Maar volgens sommigen is het bespreken van seksualiteit een taboe.

SEKSUELE BEHOEFTE EN GEVOELENS

Net als de seksuele rechten, erkennen de meeste naasten en begeleiders dat mensen met een verstandelijke beperking net als iedereen seksuele behoeften hebben. Sommigen lijken moeite te hebben om seksuele behoeften bij mensen met een verstandelijke beperking te herkennen. Bijvoorbeeld omdat iemand een meer ernstige verstandelijke beperking heeft, een oudere leeftijd heeft of vrouw is.

SEKSUEEL GEDRAG

Acceptatie van seksueel gedrag door naasten en begeleiders hangt samen met de vorm van seksueel gedrag van mensen met een verstandelijke beperking. Naasten en begeleiders accepteren auto-erotisch gedrag meestal, zoals masturbatie en (alleen) porno kijken. Sociaal seksueel gedrag, zoals knuffelen en geslachtsgemeenschap, accepteren zij in mindere mate. Als reden voor het afwijzen van seksueel gedrag noemen naasten en begeleiders vaak seksuele risico's, zoals seksueel misbruik, soa's en ongewenste zwangerschappen.

INTIEME RELATIES

Volgens naasten en begeleiders willen mensen met een verstandelijke beperking een intieme relatie omdat het hoort, voor seksuele gemeenschap, vanuit wederzijdse liefde, om voor een partner te zorgen of om zelf verzorgd te worden. De acceptatie van intieme relaties van mensen met een verstandelijke beperking vinden sommige naasten en begeleiders moeilijk, vanwege seksuele risico's en beperkte sociale vaardigheden.

BEGRIIP VAN SEKSUALITEIT

Sommige naasten vinden dat mensen met een verstandelijke beperking moeite hebben met het begrijpen van seksualiteit. Bijvoorbeeld met het begrijpen van homoseksualiteit of de lichamelijke veranderingen tijdens de puberteit.

Attitudes ten opzichte van seksuele voorlichting en ondersteuning

VORMEN

Naasten en begeleiders vinden ondersteuning en seksuele voorlichting belangrijk voor gezonde seksualiteit. Ondersteuning kan bijvoorbeeld bestaan uit het aanbieden anticonceptie, het verstrekken van remmende medicatie, het binnenshuis houden van iemand of het bieden van toezicht. Daarnaast kan voorlichting ingaan op seksuele diversiteit en op alternatieven voor een seksuele relatie, zoals het kijken van porno.

REDENEN

Vaak zijn directe aanleidingen voor naasten en begeleiders de reden om seksuele voorlichting te geven aan mensen met een verstandelijke beperking. Directe aanleidingen zijn bijvoorbeeld: problematisch seksueel gedrag, een specifieke vraag of het signaleren van een seksuele interesse. Anderen vinden het belangrijk om voorlichting te geven op terugkerende, vaste momenten.

PERSOONLIJKE DREMPELS

Naasten en begeleiders kunnen persoonlijke drempels ervaren bij het bieden van voorlichting en ondersteuning, bijvoorbeeld vanuit het dilemma tussen loslaten en beschermen. Ze missen richtlijnen en training ter ondersteuning bij het maken van deze keuze. Ook schaamte om een gesprek over seksuele gemeenschap te voeren, kan een persoonlijke drempel vormen.

ROLLEN EN VOORWAARDEN

Naasten en begeleiders vinden het belangrijk om bij het geven van voorlichting rekening te houden met de manier waarop mensen met een verstandelijke beperking leren. Bijvoorbeeld door informatie te herhalen. Ook vinden ze het belangrijk dat degenen aan wie ze voorlichting geven voldoende levenservaring hebben en wijzen ze erop dat ook mensen met een verstandelijke beperking fouten mogen maken.

Conclusies

Naasten en begeleiders onderschrijven het belang van aandacht voor seksualiteit en accepteren de seksuele rechten van mensen met een verstandelijke beperking. De acceptatie en ondersteuning van seksualiteit door naasten en begeleiders wordt beïnvloed door de vorm van het seksuele gedrag, de ernst van de verstandelijke beperking, de mate van probleemgedrag, het geslacht en de leeftijd. Ook lijken meer beperkende attitudes samen te hangen met de nadruk op de eventuele risico's van seksueel gedrag. De meeste naasten en begeleiders vinden ondersteuning en voorlichting aan mensen met een verstandelijke beperking belangrijk, maar ze kunnen ook onzekerheid of andere persoonlijke drempels ervaren in de manier waarop ze dit vorm kunnen geven.

Auteurs: Wouter de Wit MSc (Zuidwester & AWVB), dr. Wietske van Oorsouw (AWVB) en prof. dr. Petri Embregts (AWVB)

Dit factsheet is gebaseerd op de volgende publicatie: Sexuality, Education and Support for People with Intellectual Disabilities: A Systematic Review of the Attitudes of Support Staff and Relatives. [Seksualiteit and Disability](#)

Meer weten? Neem dan contact op met Lucienne Heerkens, kennismanager van de AWVB: g.c.j.heerkens@tilburguniversity.edu

www.awvb.nl